

להלן מכתב ששלחה נשיאת האגודה לזכויות האזרח דאז, פרופ' גביזון למר גדעון ספירו, אשר הביא לפתיחתה של מתקפה חריפה כנגד פרופ' גביזון בשנת 1998.

18 בינואר 1998

לכבוד
מר גדעון ספירו
ת"ד 7323
ירושלים

גדעון שלום,

קיבלתי העתק פנייתך להנהלת האגודה בעניין שלילת אות גרינצוייג משופט בית המשפט העליון יצחק זמיר בשל פסיקותיו. תחילה חשבתי להשאיר את הנושא לדיון בהנהלת האגודה, כמתחייב מפנייתך. מובן כי ההנהלה, ורק היא, מוסמכת להחליט בעניין לגופו. יחד עם זאת, לאור הפירסום שנתת לפרשה ב"כל העיר" מיום 16.11, אני מוצאת לנכון להגיב על הדברים.

אתה מבקש, ראשית, להחליט עקרונית כי האגודה תעקוב אחרי מקבלי הפרס שלה, ותשלול מהם את האות אם היו מעורבים, לאחר קבלת האות, "בפעילות הפוגעת בצורה יסודית בסעיפי ההצהרה האוניברסלית בדבר זכויות האדם". שנית, אתה מבקש לקבוע כי השופט זמיר אכן פגע בזכויות האדם בצורה כזו בשל החלטתו לא להתערב במדיניות משרד הפנים לפיה התאזרחות מי שנישא לאזרח ישראלי תחל רק לאחר חמש שנים של תושבות בארץ. אתה מחזק את טענתך עקב מעורבותו של השופט זמיר בהחלטות שלא לתת צו ביניים המצווה להפסיק שיטות חקירה חריגות, ובהחלטה שלא להתערב במעצר מינהלי של מי שביקש לצאת ללמוד בחו"ל.

אני, לו היתה ההחלטה בידי, הייתי דוחה את הזמנתך שהאגודה לזכויות האזרח תבצע מעקב אחרי זוכי הפרס מטעמה, על מנת לבחון בכל רגע ורגע אם ראוי לשלול מהם את האות. אני חולקת עליך כשאתה נותן להענקת האות היבט שהוא גם צופה-פני-עתידי. לפי מיטב ידיעתי, אותות וסימני הערכה ניתנים לאדם על מה שעשה עד הענקת האות. במסגרות כגון הצבא יש נסיבות מיוחדות בהן שוללים מאדם דרגה או עיטור, לאחר בירור משפטי מלא. לאגודה אין פרוצדורה כזאת, ונראה לי כי ראוי שפרסים יהיו סופיים ולא נתונים לבחינה מחודשת. הצעתך תגרום לכך כי אות זכויות האדם יהפוך להזדמנות להענשה נוספת - שהרי רק על מי שקיבל את האות ניתן להטיל את העלבון של שלילתו! היא גם תאפשר לשוחרי פרסום ליזום, חדשות לבקרים, פניות להנהלת האגודה לשלול את האות ממי שלדעת חבר באגודה אינו זכאי לו עוד. דומני כי עצם קיומה של אפשרות כזו יבזה את מקבלי האות, ואת מי ששמו נישא עליו - אמיל גרינצוייג ז"ל, שהיה גם חברי - במקום לשמור על כבודם. ייתכן כי המסקנה הנובעת מדבריך היא כי יש לבחור כמקבלי הפרס רק אנשים שסיימו כבר את חיי המעשה שלהם, כך שהתמונה הנפרשת בפני המחליטים היא התמונה השלמה של מפעל חייו של האיש. לא כך פעלנו, ואני סבורה כי צדקנו. במיוחד אמורים הדברים לגבי שופט. ברור כי לא היינו בוחרים כזוכה באות אמיל גרינצוייג בשופט מכהן. נראה לי מוזר ביותר כי גוף הטוען שאחת מן

הערובות המרכזיות להגנה על זכויות האדם היא אי-התלות של השופטים ישקול תגובה "עונשית" בגין החלטות שנתן אדם, בתום-לב, במסגרת תפקידו השיפוטי.

זה לבדו היה מספיק בהחלט לדחות את פנייתך. אלא שאיני רוצה להיראות כמי שמסתרת מאחורי טעם זה. אודה כי ייתכן כי עמדתי בנושא זה היתה שונה לו הייתי מסכימה אתך, לגופו של עניין, שראוי לשלול את האות מן השופט זמיר בשל פגיעה חמורה בזכויות אדם. למשל, אם היינו מגלים כי חתן או כלת אות זכויות האדם היו מעורבים באופן פעיל ברצח עם, הייתי נוטה להסכים לקיומו של הליך פומבי ראוי שבסיומו תישקל שלילה רטרואקטיבית של האות. אבל אלה הם מעשים נדירים שבנדירים, ובגנים אין צורך בהליך קבוע של בחינה מחדש. מחלוקת לגבי משמעות של פעילות מסוימת של אדם וודאי אינה טעם לבחון שלילת אות ממנו. וודאי כך הוא הדבר כאשר מדובר בהחלטות שיפוטיות. ודאי וודאי שכך זה לגבי ההחלטות שאתה מציין.

דווקא ההחלטה העיקרית אותה ציינת כעילת הבחינה מחדש נראית לי חלשה במיוחד. בית המשפט אינו קובע מדיניות, אלא בוחן את חוקיותה. משרד הפנים מאפשר לבני הזוג שנישאו לחיות יחד בישראל, אולם מעכב את הליכי ההתאזרחות. יש בכך אולי חוסר לב ונדיבות. הטעם של חשש לנישואים פיקטיביים לא נראה הולם לפחות חלק מן המקרים בהם מדובר. לא ברור לי איך יש כאן פגיעה מהותית בזכויות אדם. מניין קיבלת כי יש לאדם זכות להפוך מייד לאזרח מדינה שאינה מדינתו? מניין הדרשה כי כל מי שמגיע למדינה בשל איחוד משפחות יזכה מייד ואוטומטית בכל היתרונות הכלכליים השמורים למי שחי בחברה ועבד בה כל חייו? בישראל ישנה בעיה בכך שנוהגים מנהג שונה ביהודים, הזכאים לכל אלה מכוח חוק השבות, ובלא-יהודים. אולם ההפליה הזאת מעניקה ליהודים זכויות-יתר. אין היא מהווה, בהכרח, פגיעה בזכויות יסוד של לא-יהודים. למדינה יש חובות מסויימות לא רק כלפי אזרחים אלא גם כלפי תושבים. חובות הרווחה הבסיסיות הן כאלה. אם אכן אין המדינה עומדת בחובותיה אלה כלפי תושביה - יש לעשות לתיקון המצב. אולם עצם ההחלטה לא להתערב במדיניות משרד הפנים בעניין זה - שגם לי היה חבל לשמוע עליה - וודאי אינה עולה כדי פגיעה יסודית בזכויות אדם.

כידוע לך, יש לאגודה עמדה נחרצת למדי בעניין המעצרים המינהליים. אנחנו כמובן מצרים על כל מקרה שבו נשללת חירותו של אדם ללא הליך משפטי מלא והוגן. החלטתו של שופט לא להתערב בהחלטת רשויות הבטחון בעניין כזה, כאשר אלה מבוססות - לפי הטענה - על מידע סודי שבידיהן - אינה נראית לי פגיעה יסודית בזכויות אדם, גם אם אני מצרה עליה. ראוי להזכיר כי אמנת ג'נבה הרביעית, למשל, אינה מטילה איסור מוחלט על מעצרים מינהליים.

הבעיה החמורה ביותר שאתה מעלה היא עמדתם של חלק משופטי בית המשפט העליון, לרבות השופט זמיר, בנושא חקירות השב"כ. כידוע, עניין כאוב וקשה זה עומד עתה לדיון בבית המשפט בהרכב מורחב. מה שעושה את העניין לכאוב הוא העובדה כי קשה מאוד לביהמ"ש לשלול מאנשי שירותי הבטחון את הכלים שנראים להם חיוניים על מנת לצמצם את סכנת הפיגועים, הגורמים פגיעות חמורות ובלתי מוצדקות בחיי חפים מפשע. איני מכירה אף מדינה אחת שהתמודדה

עם פיגועים מן הסוג שאנחנו מכירים כאן ואשר לא פגעה כלל בגופם או ברווחתם של נחקרים שנחשדו כקשורים לפעילות חבלה עוינת. אני שותפה לשיפוט כי המצב בו אנו נמצאים הינו טרגי. העובדה כי מקרים כאלה מגיעים לבתי המשפט מכניסה אותם למילכוד שקשה מאוד להיחלץ ממנו. יחד עם זאת, איני יכולה לומר בלב שקט כי ההחלטה היחידה המתיישבת עם זכויות אדם בנסיבות בהן אנו חיים היא איסור מוחלט על כל דרכי חקירה חריגות. אני, ממגדל השן האקדמי, ואתה, מעמדתך הנוחה, יכולים להיות מוסריים וצודקים. על השופטים מוטלת כאן אחריות אדירה, ואיני יכולה לומר ששופט הסבור כי יש להצדיק אמצעים מבוקרים ומוגבלים, שיגדילו את הסיכוי לגלות בעוד מועד מידע שיציל חיי אדם, פועל מתוך פגיעה יסודית בזכויות אדם. אני חושדת כי השופטים שינקטו עמדה ברורה נגד השיטות האלה יהיו מוכנים להמשיך, כפי שעשו עד דו"ח לנדוי, בעצימת עיניים מפני המשך התופעות בשטח. זה יהיה טוב יותר לבית המשפט, אך כלל לא ברור לי שזה ישפר את מצבם של הנחקרים. בתנאים כאלה, אינני בטוחה כי דווקא השופטים שלא ינקטו את העמדה הגורפת נגד כל שיטות החקירה החריגות הם אלה שאין להם מחוייבות של אמת לזכויות האדם.

ולבסוף, בחרת כמה החלטות שנראות לך בעייתיות מאוד מבחינת זכויות האדם. לא ציינת עשרות החלטות מצויינות שנתן השופט זמיר, שיש בהן קידום חשוב של זכויות אלה. אף אם הייתי מקבלת את הערכתך לגבי ההחלטות שציינת - ברור לי כי הרקורד השלם במקרה שלנו הופך את פנייתך לבלתי רצינית. יש לנו חתני פרס נוספים, כמו גם נשיאים לשעבר, שהיו שופטים. אצל כולם ניתן למצוא החלטות שניתן לבקר אותן במונחים של הגנה על זכויות אדם. נראה לי כי שיטתך תחייב כי רק אנשים שכל חבר באגודה רואה אותם כמושלמים יזכו לכבודנו ולהערכתנו. אינני סבורה כי זוהי גישה חכמה או צודקת.

כאמור, לא הייתי כותבת את הדברים האלה לולא הפנית עותק מפנייתך ישירות אלי, ולולא יזמת מתן פרסום לפנייתך להנהלה בעיתונות. הלוא אין בדברים דחיפות. מדוע אי אפשר היה לחכות עד להחלטת ההנהלה? קשה להשתחרר מן הרושם כי היה פה רצון להביך את האגודה, ולפגוע בשופט זמיר, באמצעי דרמטי. ניתן היה בהחלט לכתוב ביקורת חריפה - ולגיטימית - על ההחלטות בלי ה"גימיק" של הפנייה להנהלה בעניין שלילת האות. על רקע הדברים, לא זו בלבד שלא הייתי נענית להזמנתך, מהנימוקים הענייניים שציינתי, אלא שיש לי תחושה קשה של חוסר תום-לב מצידך.

בברכה,

רות גביזון

העתק: עמוס גיל, מנכ"ל האגודה

כל העיר, 30 בינואר 1998

נשיאת האגודה-לזכויות-האזרח: עינויים אינם בהכרח פגיעה בזכויות-אדם / דפנה

ברעם

לדברי פרופ' גביזון, סיכול פיגועים מצדיק פגיעה פיסית בנחקרים. היא גם סבורה שמעצרים מנהליים אינם אסון. חומר למחשבה לשופטי בג"ץ, הדנים בימים אלו בעתירה נגד עינויים שהגישה האגודה

לפי פרופ' רות גביזון, גם מעצרים-מנהליים אינם פגיעה בזכויות יסוד. מה שמרגיז אותה הוא דווקא הפרסום ב"כל העיר" של ההצעה לשלול מהשופט זמיר את-זכויות-האדם.

נשיאת האגודה-לזכויות-האזרח, פרופ' רות גביזון, סבורה שאישור עינויים על-ידי בית-המשפט הוא פראקטיקה סבירה במציאות הישראלית. "אינני מכירה אף מדינה אחת שהתמודדה עם פיגועים מהסוג שאנו מכירים כאן, ושלא פגעה כלל בגופם או ברווחתם של נחקרים שנחשדו כקשורים לפעילות חבלה עוינת", כתבה לעיתונאי גדעון ספירו, בתגובה על הצעתו לשלול את אות אמיל גרינצווייג לזכויות-האדם מהשופט יצחק זמיר. בתנאים אלה, מוסיפה גביזון, "איני יכולה לומר בלב שקט כי ההחלטה היחידה המתאימת עם זכויות-אדם בנסיבות בהן אנו חיים היא איסור מוחלט על כל דרכי חקירה חריגות". כזכור ("השופט זמיר מועמד לשליחה", "כל העיר", 16.1.98), ביקש ספירו שהנהלת האגודה תדון בשלילת האות מזמיר בעקבות פסיקותיו האחרונות, ובהן סירובו לשחרר את העציר המנהלי עימאד סבע, חלקו במתן היתרי עינויים לשב"כ ואישור נוהל של משרד הפנים, שלפיו לא תינתן אזרחות או תושבות קבע ללא-יהודים הנישאים לישראלים.

במכתב תשובה ששלח ספירו לגביזון, הוא מציע לה "לחיות שבוע עם שק מסריח על הראש, ידיים קשורות מאחור בתנוחה מכאיבה ומניעת שינה תוך השמעת מוסיקה מחרישת אוזניים". חוויה זו "תסתום את הגולל על הטיעון כי אין מדובר בעינויים אלא בחריגה מהמקובל". ספירו קובל גם על ההבנה שמגלה גביזון לשופטים, שעליהם "מוטלת אחריות אדירה", כהגדרתה. "זה כמו בן בסדר גמור, אילו היית עומדת בראש האגודה להבנת מצוקותיהם של שופטים", אבל, הוא מזכיר, "תפקידך האחד והיחיד בנושא זה הוא להתנגד לעינויים בצורה מוחלטת ובלתי מתפשרת".

יש להזכיר כי בימים אלה ממש מתנהל בבג"ץ דיון בהרכב של תשעה שופטים, ביניהם השופט זמיר עצמו, בעתירת האגודה נגד שיטת החקירה ב"טלטולים". רק ביולי השנה, במסיבת-עיתונאים לרגל פרסום הדו"ח השנתי של האגודה, מתחה גביזון ביקורת חריפה על ההחמרה בדרכי החקירה של השב"כ, וציינה כי שני מוסדות של האו"ם קבעו שהמדובר בעינויים.

מכתבה של גביזון לספירו נפתח בהכרזה ש"לו הייתה ההחלטה בידי, הייתי דוחה את הזמנתך שהאגודה-לזכויות-האזרח תנהל מעקב אחרי הפרס מטעמה". היא סבורה גם כי תגובה "עונשית" שכזו נגד שופטים מפריעה לאי-התלות שלהם.

גביזון דוחה גם את מחאתו של ספירו נגד מעצרים-מנהליים, וטוענת שאפילו אמנת זינבה "אינה מטילה איסור מוחלט" עליהם. בעניין האזרחות ללא-יהודים היא תמהה "מנין קיבלת כי יש לאדם זכות להפוך מיד לאזרח מדינה שאינה מדינתו". בתשובתו שב ספירו ומבהיר, שטענתו מכוונת לאפליה שבין יהודים ללא-יהודים בישראל.

גביזון מביעה צער במכתבה על פרסום הצעתו של ספירו ב"כל העיר". "קשה להשתחרר מהרושם כי היה פה רצון להביך את האגודה ולפגוע בשופט זמיר". יצוין כי האגודה-לזכויות-האזרח היא החברה המובילה בקואליציה-למען-חופש-המידע.

גביזון נמנעה אתמול מלהגיב לידיעה, וטענה "אין לי זמן להתייחס לשאלות על מסמכים פנימיים, שאינני יודעת איך הגיעו לידיכם".

עו"ד דן יקיר, היועץ המשפטי של האגודה, סירב להגיב על הידיעה עד לאחר ישיבת הנהלת האגודה.

מה עובר במוחו של שופט? / מיכאל ספרד

פרופ' גביזון היא קבוצת ההתייחסות של שופטי העליון כשהם נותנים הכשר לעינויים. עכשיו הם יכולים לחתום בשקט.

מה עובר במוחו של שופט בית-המשפט העליון כשידו חותמת על דחיית בקשה של עציר (פלסטיני) זה או אחר שיפסיקו לענות אותו? ניתן לו קרדיט שהוא לא בטוח שכליאת אדם הקשור בתוך שק מסריח בצינוק הקפוא מהפעלה מכוונת של מזגן, טלטולו מדי כמה שעות ומניעת שינה על-ידי מוסיקה מחרישת אוזניים הן פעולות יאות למשטר דמוקרטי בסוף המאה העשרים. במיוחד כשמוסיפים לכך שנגד האיש אין שום כתב-אישום, וההיסטוריה מוכיחה שגם לא בטוח שיהיה.

כדי להבין אילו כוחות דוחפים את היד ממרכז העמוד (המיועד לחתימה על הצו האוסר על השב"כ להפעיל כוח פיסי) לשוליו (שם בדרך-כלל ינוסח האישור להתעללות בנוסח "נדחה. נימוקים יינתנו במועד מאוחר יותר"), צריך להבין את הסיטואציה. השופט יודע מה החוק אומר. אבל השופט גם יודע שזה לא טיעון מוסרי להצדיק עוולות (שהרי היו חוקים והיו זמנים ... ולמדנו את הלקחים). הוא גם יודע ששופטים, בייחוד בבית-המשפט העליון ובשאלות חוקתיות, הם וירטואוזים של הלשון, המסוגלים לקרוא בחוק תוכן מסוים או את היפוכו. בעידן המהפכה החוקתית זה כבר לא ממש קונץ גדול. השופט באמת קרוע.

פרקליטות המדינה והאיש עם הכומתה האדומה, שהגיע לאולם עם מפות מגולגלות מתחת לבית-שחיו, אמרו שזה ודאי, זה האיש, אצלו אגור המידע. רק צריך לפצח אותו (כמעט תרתי-משמע). תעודות חסויות מטעם שר הביטחון, שהעותרים לא ראו ולא יראו, מלאות במשפטים סתומים ומחזקות את המבוכה ואת התחושה שאם ייעתר השופט לבקשה, דם עמו בראשו.

מנגד ניצב לו העותר. טוב, לא באמת העותר, כי הוא בדיוק עסוק ברגעים אלו בהיטלטלות, אבל בן-דמותו בעולם החופשי: עורך דינו. והוא לבדו צריך להסביר לשופט למה עליו לדחות את טענות הממסד ולהיעתר לבקשה.

ביום רביעי לפני שלושה שבועות עמד בסיטואציה זו היועץ המשפטי של האגודה-לזכויות-האזרח, עו"ד דן יקיר, הלוחם כבר שנתיים נגד עינויים. הוא ניסה לשכנע תשעה שופטים ש"פצצה מתקתקת" לא קיימת ולא יכולה להתקיים באמת. שזו פיקציה תיאורטית. שעות הוא עמד והסביר, וענה על שאלות נוקבות של השופטים. שבוע אחר-כך כתבה נשיאת האגודה פרופ' רות גביזון לחברי הנהלת

האגודה: "איני יכולה לומר בלב שלם כי ההחלטה היחידה המתיישבת עם זכויות-אדם בנסיבות שבהן אנו חיים היא איסור מוחלט על כל דרכי חקירה חריגות". שמעת, עבד חריזאת? דרכי חקירה חריגות. זה מה שהרג אותך, לא עינויים.

השופטים הם בני-אדם. זה נכון, וטוב שזה כך. אחת מתכונותיהם כבני-אדם היא שיש להם קבוצת התייחסות, שלדעותיה, ולפעמים רק לדעותיה, הם מעניקים משקל. גדעון ספירו (עם כל הכבוד) לא נמנה עם קבוצת ההתייחסות של שופטי בית-המשפט העליון. פרופ' רות גביזון כן. עכשיו היד יכולה לחתום בשולי הדף ולהיות שקטה. נשיאת האגודה-לזכויות-האזרח נותנת הכשר. זה טוב כמעט כמו פסק-הלכה של הרבי מלובאביץ' שלפיו מותר לאכול ביום-כיפור.

ואם אני הייתי מועמד לטלטולים, הייתי חושב טוב-טוב מי אני רוצה שייצג אותי בבית-המשפט.

כל העיר, 6 בפברואר 1998

עינויים בלי הבדל

למרות הכותרות של המאמרים ("נשיאת האגודה לזכויות האזרח: עינויים אינם בהכרח פגיעה בזכויות-אדם" ו"מה עובר במוחו של שופט", "כל העיר", 30.1), הבעיה הנידונה בהם אינה עינויים, אלא אילו עינויים "תקינים מבחינה פוליטית" ואילו לא. מזמן בואו של ערפאת ביוני 1994, רוב העינויים ורוב האנשים שמתו בגללם היו תחת שלטון ערפאת. כל הארגונים כמו אמנסטי-אינטרנשיונל, מסכימים בנקודה הזאת. למרות זה, הארגונים והאישים הישראלים הידועים לי, הנלחמים בבג"ץ בנושא זה, לא השמיעו כל גינוי לעינויים של ערפאת. צריך להניח שהם מסכימים לעינויים אלה, כמו הישראלים השותקים לעינויים של השב"כ.

במצב כזה אדם כמוני המתנגד בגלוי לעינויים בלי הבדל של המשטר המבצע אותם, מוכרח להסיק שעמדתה של פרופ' גביזון פחות גרועה מאשר עמדת מבקריה: היא לפחות מנמקת את עמדתה, ולכן אפשר להתווכח איתה. אנשים המתעלמים מעינויי ערפאת ולכן תומכים בהם, בזמן שהם עושים רעש על עינויים הפחותים בכמות ובחומרה של השב"כ, הם לדעתי צבועים ומתחסדים, שלא יהססו לתמוך בהגדלת העינויים גם בישראל, אם הם ישרתו משטר הנוח להם.

המצב הזה קיים לגבי כל ההפרות של זכויות-האדם. אתן רק דוגמה אחת: לפי החוק הירדני שערפאת הנהיג בשטחי הגדה הנתונים למרותו, כל רצח "למען כבוד המשפחה" פטור מעונש, אם הוא מבוצע על-ידי כל קרוב מדרגה ראשונה, ש"יש לו יסוד לחשוב" שהאישה נאפה. החוק הזה הביא לעלייה מחרידה במעשי רצח של נשים פלסטיניות תחת שלטונו של ערפאת, רצח המבוצע בהסכמה שבשתיקה מצד רוב ה"פמיניסטיות", ובעצם של רוב השמאל המזויף של שני העמים. אני לא מאמין שהשותקים לגבי רצח ועינויים המבוצעים כל-כך קרוב לנו באמת מתנגדים להם אצלו.

ישראל שחק

רחוב ברטינורה 2

כל העיר, 6 בפברואר 1998

איזה אינטרס היא מייצגת

נשיאת האגודה-לזכויות-האזרח מתחשבת בשופטי העליון, בחוקרי השב"כ, בצורכי המדינה. בכולם, חוץ מאשר בנחקרים, במעונים, במטולטלים

קראנו את חליפת המכתבים המקורית בין הגברת רות גביזון, נשיאת האגודה-לזכויות-האזרח בישראל, לבין גדעון ספירו. נדהמנו מהכתבה והזדעזענו מתוכן מכתבה. הגברת גביזון כותבת כי החלטת שופט על מעצר-מנהלי... "אינה נראית לי פגיעה יסודית בזכויות-אדם". היא אף מנסה להיתלות באילן גבוה, אמנת ז'נבה הרביעית, אלא שענפיו נשברים תחתיה. אמנת ז'נבה מאפשרת מעצרים-מנהליים מוגבלים, רק בשנה הראשונה בתום המלחמה, ואינה מתירה לעשות שימוש המוני במעצרים-מנהליים, כפי שמקובל במדינת ישראל, שבה נעצרו כ-25,000 איש במשך שלושים שנות כיבוש, ומאות מוחזקים ברגע זה במעצר ללא משפט, ללא כתב-אישום וללא אפשרות להוכיח את חפותם.

גרועה מזה היא עמדתה של הגברת גביזון בנושא השימוש בעינויים והתעללויות בחקירות, או כפי שהיא קוראת לזה "דרכי חקירה חריגות". עמדתה של נשיאת האגודה-לזכויות-האזרח בישראל מתחשבת בשופטי בית-המשפט העליון שאחריות אדירה מוטלת עליהם, בחוקרי השב"כ שאי-אפשר ליטול מהם את "כלי העבודה החיוניים שלהם", בצורכי המדינה המתמודדת עם פיגועים. בכולם, חוץ מאשר בנחקרים, במעונים, במטולטלים ובנקשרים בתנוחות בלתי אפשריות למשך שעות אין-ספור. המדינה משתמשת בצורה גורפת בעינויים פסיים או פסיכולוגיים כלפי חשודים (פלסטינים), שבמקרים רבים משתחררים בתום החקירה מבלי שיוגש נגדם כתב-אישום. האמנה הבינלאומית נגד עינויים, שמדינת ישראל אשררה, אוסרת במפורש שימוש בעינויים, לחצים פסיים או נפשיים והשפלות, ואפילו בעתות מלחמה.

יש לומר ברורות: תפקידה של האגודה-לזכויות-האזרח אינו להגן על בתי-המשפט, השופטים, החוקרים וצורכי המדינה; אלה יודעים להגן היטב על עצמם. תפקידה הוא אך ורק להגן על זכויות-האדם ולעמוד כסלע איתן כנגד הפרה של זכויות אלה. מעבר לפלפולים משפטיים מחויבת האגודה-לזכויות-האזרח, בראש ובראשונה ולפני הכל, לזכויות-האדם. אי-לכך חייבת הנשיאה לתת לעצמה דין-וחשבון מה קרוב יותר ללבה ואיזה אינטרס היא באמת רוצה לייצג.

בימים אלה מתבררת בבית-המשפט העליון בירושלים עתירתו של הוועד-הציבורי-נגד-עינויים-בישראל הדורשת לאסור שימוש בשק, כבילה בתנוחות מכאיבות, מניעת שינה וכו'. לעיתים תצורף אף עתירתה של האגודה-לזכויות-האזרח בישראל נגד השימוש בטלטולים בחקירה. יש לקוות כי עמדת בית-המשפט תהיה הומאנית ומתקדמת יותר מביטויים אחרים של נשיאת האגודה.

חנה פרידמן, הוועד-הציבורי-נגד-עינויים בישראל

חנה הלוי, רשת נשים לקידום השלום

כל העיר, 6 בפברואר 1998

הגנה נטולת צבע פוליטי

האגודה-לזכויות-האזרח צריכה להיבחן לא רק בהצהרותיה או בהצהרות עיתונאים על עמדותיה, אלא בפעילותה.

הקורא ב"כל העיר" את הדברים החמורים נגד נשיאת האגודה-לזכויות-האזרח בישראל ונגד האגודה יתמה ודאי כיצד פועלת האגודה. שהרי מן הפרסומים בעיתון בשבועות האחרונים מצטיירת דמותו של גוף שכל רצונו, כאשר הוא מתפנה מתמיכה בעינויים ומשיתוף פעולה עם הכובש, לרצות "אליטות" עלומות שמטעמן ועבורן הוא פועל.

האגודה פועלת זה חצי יובל שנים למען זכויות האדם והאזרח בישראל ובשטחים. לכל אורך פעילותה היא "זוכה" בביקורת מימין ומשמאל, כאשר מי מן הצדדים סובר שהיא לא משרתת את עמדותיו הפוליטיות. כך כאשר האגודה נאבקת נגד הריסת בתי משפחות מחבלים ונגד גירושם של מאות אנשי חמאס, וכך כאשר היא יוצאת נגד המעצר-המנהלי של אנשי הימין הקיצוני. האגודה לא רואה את תפקידה בנשיאת חן בעיני צד זה או אחר והיא תמשיך ותפעל רק על-פי אמות-המידה הערכיות של הגנה נטולת צבע פוליטי על זכויות-האדם.

במסגרת האגודה עובדים ופועלים אנשים בעלי דעה עצמאית המבטאים אותה ללא מורא, מתוך ידיעה שרק דיון פתוח, המעלה לבטים, יכול להביא בסופו לקבלת עמדות שכל השותפים מחויבים להן. ועמדות אלה ידועות וברורות: האגודה מתנגדת חד-משמעית לשימוש בעינויים ובאמצעים פסיים לצורכי חקירה; האגודה מתנגדת בתוקף לשימוש במעצרים-מנהליים; האגודה מתנגדת באופן נחרץ לכל אפליה בין בני-אדם מכל טעם שהוא לרבות מטעמי דת, לאום, מין, נטייה מינית או מוגבלות. מכתבה של פרופ' גביזון אל מר ספירו לא עסק בעמדותיה או בעמדות האגודה-לזכויות-האזרח, אלא בשאלה אם יש לשלול משופט, המחליט החלטות המנוגדות לעמדות האגודה, אות הוקרה שקיבל. הכותרת המטעה והפוגעת של עיתון "כל העיר", כאילו תומכת פרופ' גביזון בעינויים, אין דבר בינה ובין עמדותיה של האגודה ועמדותיה של נשיאת האגודה.

יתר על כן, האגודה צריכה להיבחן בעיני הציבור לא רק בהצהרותיה היא או בהצהרות עיתונאים על עמדותיה. המישור העיקרי שבו צריך לבחון את האגודה-לזכויות-האזרח הוא בעשייה: אנו מאמינים כי ליולדות ממזרח ירושלים, שהיום זכאיות למענק אשפוז ולידה כשאר תושבות ישראל, אין ספק לגבי עמדותיה של האגודה בנושא אפליה כלפי לא יהודים; לעציר-המנהלי מאלבירה, שאחרי מעצר-מנהלי של שנים שוחרר לביתו, אין ספק לגבי עמדות האגודה בנושא מעצרים-מנהליים; לילדה בת החמש מיפו, הלומדת היום יחד עם חבריה היהודים, כי כך בחרה, אין ספק ביושרה של האגודה; וכך גם לתושבי שכונה ד' בבאר-שבע, שהאגודה נאבקה על זכותם למחות נגד העירייה המזניחה במשך שנים את שכונתם. ודאי שאין ספק לגבי ההתנגדות הנמרצת של האגודה לכל שימוש באלימות כאמצעי חקירה, התנגדות שקיבלה את משמעותה המעשית בהצטרפות האגודה לדיון בבג"ץ בנושא

עינויים או בחקירות שב"כ, ובדיון האמור להתקיים בקרוב בבג"ץ בעתירה שהגישה האגודה כבר לפני שנים כנגד השימוש בטלטולים בחקירות שב"כ.
האגודה תמשיך ותפעל להגן על זכויות האדם והאזרח בישראל. בעשייתנו יהיה מבחננו האמיתי.
אם נוכל להמשיך ולעמוד בו, יהא זה שכרנו המלא.

מרים לידור, דוברת האגודה-לזכויות-האזרח בישראל

כל העיר, 6 בפברואר 1998

רוב דחוק בהנהלת האגודה-לזכויות-האזרח להצעת החלטה נגד עינויים / דפנה ברעם

בשבוע שעבר חשף "כל העיר" מכתב של נשיאת האגודה, פרופ' רות גביזון, שבו לימדה סנגוריה על עינוי נחקרים. החלטה נגד עינויים התקבלה בהנהלת האגודה ברוב של 5 נגד 4.

היועץ המשפטי של האגודה-לזכויות-האזרח, עו"ד דן יקר, וחבר ההנהלה ארי פלטיאל העבירו בהנהלת האגודה - ברוב של חמישה מול ארבעה - החלטה שלפיה "האגודה מתנגדת בתוקף, ותתנגד בעתיד, למעצרים-מנהליים ולשימוש בעינויים ואמצעים פיסיים לצורכי חקירה". הדיון בא בעקבות חשיפת מכתב של נשיאת האגודה, פרופ' רות גביזון, ב"כל העיר" ("נשיאת האגודה-לזכויות-האזרח תומכת בעינויים", 30.1.98), שממנו עולה שאיננה מתנגדת באופן גורף לעינויים ולמעצרים-מנהליים. ארבעת המתנגדים, ובראשם פרופ' איל בנבנישתי, טענו שעמדותיה של האגודה ידועות, ואין צורך לחזור עליהן.

פלטיאל התעקש השבוע שאין כל קשר בין מכתבה של גביזון לבין הצעת ההחלטה שהעלה. לטענתו, מכתבה של גביזון היה אישי ולא ייצג את עמדות האגודה או את עמדותיה כנשיאת האגודה. לעומת זאת תקף פלטיאל בחריפות דווקא את חבר האגודה גדעון ספירו, שבקשתו לדון בשלילת אות אמיל גרינצווייג לזכויות-האדם מזמיר, לאור פסיקותיו המתירות עינויים ומאשרות מעצרים-מנהליים ("השופט זמיר בסכנת שלילה", "כל העיר", 23.1.98), הביכה את האגודה וזכתה לאותה תגובה שנויה במחלוקת של גביזון. "פעולותיו של ספירו גורמות נזק לאנשים חפים מפשע המיוצגים על-ידי האגודה, ולא נועדו אלא לפרסום עצמי", אמר פלטיאל.

בעניין זמיר החליטה הנהלת האגודה לדחות את הצעת ספירו לדון מחדש בפרסים שהעניק בעבר. "הנהלת האגודה אינה מקבלת על עצמה ערבות למעשיהם העתידיים של מקבלי הפרס, לחיוב או לשלילה", נכתב.

ספירו דרש השבוע מגביזון להתפטר מתפקידה כנשיאת האגודה, "כתרומה לניקיון הדעת והמוסר הציבוריים". הוא מזכיר גם את האפשרות ש"מישהו עוד ירים גבה וישאל, האם אפשר לתרום לאגודה לזכויות אזרח שהנשיאה שלה לא רק שלא לוחמת כלביאה נגד עינויים, מעצר-מנהלי וכו', אלא מגלה כלפיהם הבנה". בתגובה אומרת גביזון: "אינני סבורה שיש פער בין עמדות האגודה ובין עמדותיי. אני מייצגת גישה לזכויות-האדם השונה בהדגשיה מזו של ספירו. עובדה זו הביאה את ספירו, ביושר ראוי לציון ובכושר התבטאותו המוכר, להתנגד לבחירתי כנשיאת האגודה. האסיפה הכללית החליטה לבחור בי ברוב גדול. לא שוכנעתי כי בעניין זה חל שינוי המצדיק את התפטרותי".

הארץ, 6 בפברואר 1998

רות גביזון (לא) בעד עינויים / תום שגב

נשיאת האגודה לזכויות האזרח הסתבכה: מה היא חושבת, מה היא אומרת. גבולות הנאורות

לפני 12 שנים העניקה האגודה לזכויות האזרח ליצחק זמיר את "אות אמיל גרינצוויג". האות ניתן בשביל תרומה לקידום זכויות האדם בישראל; זמיר היה היועץ המשפטי לממשלה וסולק בשל עמדותיו בפרשת השב"כ שהתחוללה בעקבות הריגת שני מחבלים, תוקפי האוטובוס שנסע בקו 300 לאשקלון. בשעה שקיבל את האות היה זמיר פרופסור באוניברסיטה העברית; כעת הוא מכהן כאחד משופטי בית המשפט העליון.

בימים אלה פנה אחד מחברי האגודה לזכויות האזרח, גדעון ספירו, אל הנהלתה ודרש לשלול מזמיר את האות. ספירו, עיתונאי ופעיל זכויות האדם, נימק את הצעתו בכך שזמיר חתום על פסקי דין הנוגדים את זכויות האדם. הוא ציטט מאמר ב"הארץ" שסיכם פסק דין אשר כתב זמיר לפני זמן מה ומשמעותו שלילת זכויות סוציאליות, לרבות ביטוח רפואי, מלא-יהודים המתחננים עם אזרחים ישראלים. "התוצאה היא נוראה", כתב ספירו והסביר כי פסיקתם של זמיר ושניים מעמיתיו תפגע בעיקר בערבים וערביות מחוץ לישראל המתחננים עם ערבים ישראלים. פסק הדין נוגד, לדבריו, כמה מסעיפי ההצהרה האוניברסלית בדבר זכויות האדם.

זמיר חתום גם על פסק דין שהתיר לשב"כ להמשיך לענות אסיר וישב בהרכב שופטים שדחו את עתירתו של אסיר מנהלי אשר ביקש לשחררו כדי לצאת ללימודים בהולנד.

ספירו הציע לאגודה החלטה עקרונית: מי שקיבל את אות אמיל גרינצוויג לזכויות האדם ולאחר קבלת האות היה מעורב בפעילות הפוגעת בצורה יסודית בסעיפי ההצהרה האוניברסלית בדבר זכויות האדם – יישלל ממנו האות. על יסוד החלטה זו ביקש ספירו מהאגודה לשלול את האות שהעניקה לזמיר.

הנהלת האגודה דנה בהצעה והחליטה לדחותה. הנימוק המרכזי – האות ניתן לאדם על פועלו עד להענקתו ואין זה תפקידה של האגודה לעקוב אחרי מעשיו לאחר מכן. כך אכן מקובל: מנחם בגין קיבל את פרס נובל לשלום על חלקו בהסכם עם מצרים; לא שללו ממנו את הפרס כששלח את צה"ל ללבנון.

בכך היה אפשר לסיים את הסיפור הקטן הזה. אבל ספירו, שכבר התפרסם ואף עמד לדין בשל מכתבי נזיפה שהוא שולח לשופטים, לא הסתפק בפנייתו להנהלת האגודה: כצפוי הוא שיתף ביוזמתו גם את השבועון הירושלמי "כל העיר". הפרסום הניע את נשיאת האגודה, רות גביזון, לשגר לספירו מכתב ארוך. כצפוי הוא גם לא נשאר בינה לבינו. ביום שישי הקודם פרסם "כל העיר" כותרת גדולה בעמודו הראשון: "נשיאת האגודה לזכויות האזרח תומכת בעינויים".

זה לא נכון, אבל המכתב ששלחה הנשיאה גביזון לחבר האגודה ספירו היה משונה למדי. בהזכירה עתירה נגד עינויים שהגישה האגודה לבג"ץ, עתירה שעודנה תלויה ועומדת, כתבה גביזון: "אינני יכולה לומר בלב שקט כי ההחלטה היחידה המתיישבת עם זכויות אדם בנסיבות בהן אנחנו חיים היא איסור

מוחלט על כל דרכי חקירה חריגות (...). על השופטים מוטלת כאן אחריות אדירה ואיני יכולה לומר ששופט הסבור כי יש להצדיק אמצעים מבוקרים ומוגבלים, שיגדילו את הסיכוי לגלות בעוד מועד מידע שיציל חיי אדם – פועל מתוך פגיעה יסודית בזכויות אדם". במלים אחרות – שופט המתיר לשב"כ לענות נחקר בשיטת הטלטולים, למשל, כדי להוציא ממנו מידע על מקום מסתורה של פצצה מתקתקת – לא בהכרח פוגע בזכויות האדם, על פי תפישתה של נשיאת האגודה לזכויות האזרח. גביזון, פרופסור למשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים, כתבה גם לספירו כי אילו סברה שזמיר פגע פגיעה חמורה בזכויות האדם – הייה מסכימה אולי שיש לשלול ממנו את האות. היא הסבירה למה כוונתה במלים "פגיעה חמורה": למשל, מעורבות פעילה ברצח עם. אך נראה כי גם אילו התגלה שהשופט יצחק זמיר לקח חלק פעיל ברצח עם – לא הייתה גביזון שוללת ממנו את האות באופן אוטומטי, אלא הייתה רק "נוטה להסכים לקיומו של הליך פומבי ראוי, שבסיומו תישקל שלילה רטרואקטיבית של האות".

חברי ההנהלה של האגודה לזכויות האזרח ראו את מכתבה של גביזון לפני שדנו בהצעתו של ספירו, אבל נראה שהפנימו את משמעותו רק לאחר שראו את כותרת הענק ב"כל העיר". כך או כך – השבוע הם היו "נבוכים", כפי שאמרו בזהירות, וקיבלו החלטה הקובעת: "עמדת האגודה היא שאין להפלות בזכויותיהם של בני זוג של אזרחים יהודים ושאינם יהודים. כמו כן האגודה מתנגדת בתוקף ותתנגד בעתיד למעצרים מנהליים ולשימוש בעינויים ואמצעים פסיים לצורכי חקירה". זו הייתה אולי יותר ממבוכה: תקציב האגודה, כמיליון ורבע דולר בשנה, בא מהקרן החדשה לישראל ומגופים שוחרי טוב בגרמניה ובארצות אחרות. הם לא יאהבו לקרוא שנשיאת האגודה "תומכת בעינויים".

בינתיים התעוררה השאלה אם כתבה גביזון לספירו בשמה או בשם האגודה. הסכימו שזה היה רק בשמה – אך גביזון גם אמרה שמכתבה לספירו לא ביטא את עמדתה: במכתב שהכינה השבוע לפרסום ב"כל העיר" כתבה גביזון כי היא מתנגדת לחקירות אלימות, לרבות קשירות מכאיבות, מוסיקה בלתי פוסקת, חבישת שק במשך שעות רבות. יתר על כן, כתבה לשבועון: "עינויים יביאו להגברת הסיכון לחיי אדם ולא מניעתו. האיסור עליהם צריך להיות מוחלט".

גביזון אמרה השבוע שלא הייתה מודעת לכך שספירו ימסור את מכתבה לפרסום. אולי, אף כי ספירו אינו נוהג לכתוב למגירה. אולי יש הבדל בין מה שגביזון מוכנה לכתוב לצורך הפרסום בעיתון לבין מה שהיא מוכנה לכתוב באופן פרטי. אולי לא היה כאן יותר מעימות בין שני ירושלמים שכל אחד מהם, על פי דרכו, התברך באישיות ססגונית למדי, אם לומר זאת באיפוק. ספירו דורש עכשיו שגביזון תתפטור.

כך או כך מכתבה של גביזון לספירו ראוי לקריאה גם כמסמך המתעד את גבולותיה של הנאורות הישראלית. גם בין האנשים הליברליים ביותר יהיו תמיד כאלה שב"נסיבות שבהן אנו חיים" – יגלו הבנה לצורכי השב"כ: "אני ממגדל השן האקדמי ואתה מעמדתך הנוחה יכולים להיות מוסריים וצודקים", כתבה גביזון, כמו באי-נוחות, כמעט בייסורי מצפון, כאילו היה זה לוקסוס, או משחק אינטלקטואלי אשר ברגע של אמת צריך לוותר עליו.

זו הגישה המקובלת גם על בית המשפט העליון: לקראת יום הולדתו החמישים הוא ראוי לשבח בכל הקשור לזכויות האזרח, אך אין הוא מגן כראוי על זכויות האדם של ערביי השטחים. זו הסיבה לכך שמישהו אחר צריך לייצג את זכויות האדם בקול ברור, ללא סייג וללא פשרות. האגודה לזכויות האזרח, למשל.

כל העיר, 6 בפברואר 1998

זכויות-אדם וציד מכשפות / רות גביזון

חשבתי שמיותר להצהיר שאני מתנגדת לעינויים. הכותרת "נשיאת האגודה-לזכויות-האזרח תומכת בעינויים" מחייבת אותי לעשות זאת. רות גביזון מגיבה

אני גאה לכהן כנשיאת האגודה-לזכויות-האזרח, ובדרך זו לתרום, ככל יכולתי, לקידום ההגנה על זכויות-האדם בישראל. כעסתי וכאבתי לקרוא את הכותרת הראשית של "כל העיר", המתארת אותי כתומכת בעינויים, במעצרים-מנהליים ובאפליה נגד לא-יהודים. הכותרת מחייבת אותי לעשות דבר שסברתי תמיד כי הוא מיותר – להצהיר חד-משמעית כי אני מחויבת עמוקות להגנה על כל זכויות-האדם: הזכות לחיים ולביטחון, הזכות לחירות, הזכות לכבוד והזכות להליך הוגן. מכאן ברור כי אני מתנגדת והתנגדתי תמיד לשימוש בעינויים או בכוח פיסי כלפי נחקרים, למעצרים ללא משפט ולכל אפליה.

הדברים שנאמרו מפי בכתבה בעיתון, שאינם תומכים כלל בכותרת הצעקנית, כלולים במכתב לגדעון ספירו. מכתב זה לא עסק בעמדות האגודה או בעמדותיי, שהן ברורות מאוד בנושאים אלה, אלא בשאלה אם שופט, שמחליט החלטות כגון אלה שהעלה מר ספירו, פועל בצורה המבטאת חוסר מחויבות לזכויות-אדם עד כדי שלילת אות הוקרה שקיבל. בעניין זה אני מקבלת באופן מלא את עמדת הנהלת האגודה, הדוחה את הצורך לדון מחדש בהחלטות על פרסים שהוענקו בעבר, וחוזרת ומדגישה את התנגדותה לשימוש בעינויים ובאמצעים פיסיים לצורכי חקירה, למעצרים-מנהליים ולאפליית אזרחים מטעמי לאום.

כתבתי את המכתב כי אני מתנגדת בהחלטיות לניסיון של ספירו ושל "כל העיר" לחלק את העולם לשחור ולבן ולתאר כל איזון שונה משלהם כבלתי מתיישב עם זכויות-אדם. חלוקה זו מעוותת את המציאות המורכבת, מפעילה לחץ בלתי הוגן לטובת עמדות-קצה חד-משמעיות, ואינה מאפשרת התמודדות אמיתית עם בעיות קיומיות ומוסריות קשות. לדעתי, ישנה סכנה אמיתית כי חלוקה כזאת, והוקעתו של כל מי שנופל בצד הלא נכון שלה, ללא הבחנה, כאויב זכויות-האדם, תחבל בסיכוי שהחברה כולה תפנים מחויבות של אמת לזכויות-אדם.

ללא ספק, הפגיעה החמורה ביותר בזכויות שהועלתה על-ידי מר ספירו היא עינויים בחקירות. הקושי הגדול ביותר בגישתו של ספירו, כפי שבאה לידי ביטוי ב"כל העיר", הוא התעלמותו המוחלטת מזכותם של תושבי ישראל לחיים ולביטחון, מכאבם של אלה המתרסקים באוטובוסים או במרכזי הערים, מן השכול של בני משפחותיהם, ומחובם של המופקדים על הביטחון לעשות למניעת פגיעות חמורות כאלה. יחד עם זאת, למרות החשש מפגיעה בלתי מוצדקת זו בזכויות לחיים ולביטחון של חפים מפשע, תמיד תמכתי בעמדה, כי סכנותיהם ופגיעותיהם של אמצעי חקירה אלימים הן כה גדולות וקשות, כי החשש להשחתה ולשימוש לרעה הוא כה רב, וכי המקרים שבהם נקיטתם מוצדקת כה חריגים, עד שאי-אפשר להצדיק כלל שנותן להם הכשר מראש. גם הרצון למנוע אובדן חיים אינו יכול להצדיק פגיעות קשות ומשפילות, כגון קשירות מכאיבות, מוסיקה בלתי פוסקת, חבישת שק במשך שעות ארוכות, בנחקרים רבים, שחלקם כלל אינו קשור לפיגועים ואינו מחזיק במידע עליהם.

את המאבק שלנו בטרור המבוצע על-ידי יהודים אנחנו מנהלים ללא שימוש באמצעים האלה. יתרה מזו, בחשבון אחרון, עינויים יביאו להגברת הסיכון לחיי אדם ולא למניעתו. האיסור עליהם צריך להיות מוחלט.

אני מקווה כי ניתן יהיה עתה להפסיק לעסוק בהפרכת האשמות, ולחזור ולטפל בדברים הרבים מאוד שיש עוד לעשות, כדי לשפר את ההגנה על זכויות-האדם בישראל.

13 בפברואר 1998

פליק-פלאק (א')

הידיעה הסנסציונית בדבר תמיכתה של פרופ' רות גביזון בעינויים חוללה פלאים
"נשיאת האגודה-לזכויות-האזרח תומכת בעינויים", "כל העיר", 30.1.98). תוך שבוע
ביצעה הנשיאה תרגיל מרשים של פליק-פלאק לאחור ופרסמה בגיליונו האחרון של
"כל העיר" תגובה, מפותלת אמנם, שרק מי שהקפיד לקוראה עד סופה יכול להיאנח
אנחת רווחה: האיסור על עינויים צריך להיות מוחלט. הכבוד והיקר לנשיאה גביזון
שסגרה, נכון לשבוע החולף, את הפער בין עמדתה לעמדת האגודה. צריך לקוות כי
הצהרתה מבטאת תפנית מהותית ולא הוראת-שעה להרגעת הרוחות.

אינני יודע על סמך מה ייחסה לי פרופ' גביזון "התעלמות מוחלטת מזכותם של תושבי ישראל לחיים ולביטחון וממכאובם של המתרסקים באוטובוסים ובני משפחותיהם". באומרה כך, אימצה את הסגנון הגזעני, המאוס והשקרי של הימין הלאומני, שאותו אני שומע כל שני וחמישי: אתה דואג רק לערבים, לא אכפת לך מהיהודים. איזו אירוניה, שדווקא הנשיאה רות גביזון משתמשת בפולמוס עם אחד מחברי האגודה באותו נשק חלוד ששימש את רבין (של טרם אוסלו) במאבקו נגד האגודה-לזכויות-האזרח, כאשר כינה אותה "האגודה לזכויות החמאס".

הצטערתי לקרוא את דברי חבר ההנהלה ארי פלטיאל, שהצהיר ל"כל העיר" כי פעולותיי נגד העינויים גורמות נזק למעונים. דברים אלה שמעתי לא אחת מאנשי שב"כ ומהמשטרה, שניסו "להסביר" לי בהפגנות ובחדרי החקירות כי מוטב לחדול מפעולות מחאה משום "שהן רק מזיקות לפלסטינים". חבל שגישה זו של "שב בשקט" מצאה לה תועמלן בדמותו של פלטיאל הנ"ל. אני מעדיף את גרסתה של דוברת האגודה מרים לידור, שכתבה כי חברי האגודה הם "אנשים בעלי דעה עצמאית המבטאים אותה ללא מורא". אני מסכים עם הדוברת כי האגודה תיבחן בעשייה, ובהקשר זה יש לה הישגים נאים, לעתים מפוארים.

ישראל שחק צודק בדרישה שהביע במכתב למערכת, לגנות את העינויים ברשות-הפלסטינית. כך עשיתי ואעשה במאמרי ובמגעי עם אישים מהרשות. כחבר בפעולה-דחופה של אמנסטי-אינטרנשיונל אני מחויב לפעולות מחאה נגד עינויים והפרת זכויות-האדם בכל רחבי תבל. אני מקווה שגם שחק חבר בפעולה זו.

גדעון ספירו

כל העיר, 13 בפברואר 1998

פליק-פלאק (ב')

מכותרת הידיעה "רוב דחוק בהנהלת האגודה-לזכויות-האזרח להצעת החלטה נגד עינויים" ("כל העיר", 6.2.98) ניתן היה להבין שקיים רוב דחוק בהנהלת האגודה להצעת החלטה נגד עינויים. צר לי ש"כל העיר" בוחר זו הפעם השנייה בכותרת שאין להן דבר עם העובדות.

נושא העינויים כלל לא עמד לדיון בפני הנהלת האגודה-לזכויות-האזרח. הנהלת האגודה דנה בשיבתה במספר נושאים, וביניהם הצעתו של **גדעון ספירו** לשלול את אות זכויות-האדם מהשופט **יצחק זמיר**. חברי ההנהלה החליטו לדחות את הצעתו של מר ספירו, והדיון נסב על נוסח ההחלטה הדוחה את הצעתו. חלק מחברי ההנהלה סבר שיש לחזור ולהדגיש את עמדותיה של האגודה בנושא עינויים ומעצרים-מנהליים, וחלק סבר שמאחר שלא עמדות אלה עמדו לדיון, אין צורך לכלול אותן בהחלטה. ברוב של חמישה מול ארבעה התקבלה ההחלטה, שיש לחזור ולהדגיש את עמדת האגודה בנושאים אלה.

בכותרת שבה בחר העיתון הוא נמצא פוגע הן בקוראיו, המקבלים עובדות מסולפות, והן בחברי הנהלת האגודה-לזכויות-האזרח.

מרים לידור

דוברת האגודה-לזכויות-האזרח בישראל

הערת המערכת: לצערנו, כותרת הידיעה ותוכנה שיקפו את העובדות, כפי שיכול היה לגלות כל קורא.

כל העיר, 12 ביוני 1998

הפדרציה לזכויות-האדם דורשת "התנערות" מגביון

ההערכה היא שנשיאת האגודה הישראלית לזכויות-האזרח לא תודח בשל התבטאויותיה בנושא העינויים, אולם ספק אם כהונתה תוארך

הפדרציה הבינלאומית לזכויות-אדם דורשת מהאגודה-לזכויות-האזרח בישראל להתנער מהתבטאויותיה של נשיאת האגודה, פרופ' רות גביון, שמהן עולה מתן לגיטימציה לעינויים. משלחת מטעם הפדרציה ביקרה בשבוע שעבר בארץ כדי לגבש המלצות לגבי המשך חברותה של האגודה הישראלית לזכויות-האזרח בשורותיה.

לפני ארבעה חודשים הושעתה האגודה מהפדרציה באופן זמני ("הפדרציה הבינ"ל השעתה את האגודה-לזכויות-האזרח", "כל העיר", 20.2.98). העילה הרשמית הייתה כהונתו של השופט בדימוס עלי נתן כסגן-נשיא האגודה, בעודו מייצג במקביל את ישראל בוועידה של האו"ם. ברקע עמדו גם דבריה של נשיאת האגודה, רות גביון, שלפיהם ניתן להצדיק עינויים בנסיבות ביטחוניות מסוימות ("נשיאת האגודה-לזכויות-האזרח תומכת בעינויים", "כל העיר", 30.1.98).

כהונתה של פרופ' גביון כנשיאת האגודה מטרידה את ראשי הפדרציה במיוחד. בשיחות עם חברי האגודה הביעו נציגי הפדרציה את ציפיותם, שהאגודה תתנער מגביון ומההתבטאויות שיוחסו לה. ההערכה היא שהאגודה תימנע מנקיטת צעדים נגד גביון, אך ספק אם כהונתה, המסתיימת בסוף יוני, תוארך.

דוברת האגודה, הדר נמיר, בתגובה: "על הפדרציה מופעלים לחצים להוצאת האגודה משורותיה, כשהעילה לכך אינה עוד כהונתו של נתן, אלא התבטאות בעניין העינויים שיוחסה לגביון. למרות שחברי משלחת פיד"א ערים לכך שלאגודה עמדה חד-משמעית נגד עינויים, ולמרות שקיבלו הסברים ברורים על עמדותיה של נשיאת האגודה בעניין זה, הם מצפים שהאגודה תתנער מגביון ומההתבטאויות שיוחסו לה.

האגודה הבהירה שאין לה כל כוונה לפעול נגד גביון, הן משום שעמדתה בנושא העינויים הובהרה נחרצות והן משום תרומתה הרבה לקידום זכויות-האדם בישראל. מוזר שמשלחת הבאה לתהות על עמדותיה של גביון שהתה בארץ שבוע מבלי שמצאה לנכון להיפגש עימה".

גביון עצמה אמרה שלא שמעה כלל על ביקור המשלחת מטעם הפדרציה, וכי איש לא פנה אליה בנושא.

טועה ומטעה

כש"כל העיר" פרסם בעבר כי יו"ר האגודה-לזכויות-האזרח, רות גביוון, מצדיקה בתנאים מסוימים שימוש בעינויים בחקירת עצירים, אפשר היה לחשוב כי הדברים נכתבו בלהט ויכוח והוצאו מהקשרם. מסתבר שלא כך הדבר.

בגיליון ה-23.3.98 של "ידיעות אחרונות" כתבה גברת גביוון מאמר בשם "בני-ערובה על-פי חוק?" בנושא העצירים המנהליים הלבנונים העצורים בבתי-כלא ישראליים. הפעם היא כותבת כי "הפירוש המצמצם לביטחון המדינה' עדיף על הפירוש המרחיב: הוא משקף את העובדה שמעצר-מנהלי, מעצר ללא משפט, הוא חריג קשה מאוד לדרישות החירות וההליך ההוגן. **מעצר-מנהלי יכול להיות מוצדק לתקופה מוגבלת בשל סכנה ממשית לביטחון המדינה או הציבור, שאי-אפשר להוכיח בבית-משפט" (ההדגשה שלי, ס.י.).**

גברת גביוון טועה ומטעה. מעצר-מנהלי אסור על-פי האמנה הבינלאומית לזכויות-האדם, שסעיפיה עומדים על זכותם של כל איש ואישה להגנה מפני מעצר שרירותי (סעיף 9), למשפט פומבי והוגן (סעיף 10) ומגינים על חפותם כל עוד לא הוכחה אשמתם בבית-משפט (סעיף 11). כשמדובר באזרחים לבנונים העצורים בישראל, עמדתה של גברת גביוון חמורה במיוחד. לפי סעיף 4 באמנת ז'נבה (שאושרה גם בישראל), "אנשי מיליציות אחרות ואנשי חילות מתנדבים אחרים, לרבות אנשי תנועות התנגדות מאורגנות השייכים לאחד מבעלי הסכסוך ופועלים בתחומי ארצם שלהם או מחוץ לתחומי ארצם" וממלאים תנאים מסוימים ייחשבו לשבויי מלחמה לאחר שנפלו בידי האויב. המיליציות הלבנוניות, לרבות חיזבאללה, עומדות בתנאים, ולכן זכאים אנשיהן ליחס של שבויי מלחמה.

גברת גביוון יכולה, אם רצונה בכך, למצוא לעצמה עבודה כיועצת המשפטית של הצבא, השב"כ או כל ארגון אחר מסוג זה, אך כל עוד היא משמשת כיו"ר האגודה-לזכויות-האזרח, מתפקדה להגן על אותם האנשים שהם קורבנות להתעלמות המדינה מזכויותיהם הבסיסיות, ולא למצוא צידוקים משפטיים שקריים להמשכן של עבירות אלה. יפה תעשה האגודה-לזכויות-האזרח אם תבהיר לה דבר זה, אחרת עלולים אנשים בעלי רצון טוב לחשוב כי האגודה-לזכויות-האזרח הייתה לאגודה זכויות השב"כ.

סרחיו יאני

המרכז לאינפורמציה אלטרנטיבית